

УДК 636.1.083.38

ВИХОВАННЯ ЛОШАТ

Б.М. Гопка, кандидат сільськогосподарських наук, професор
В.Є. Скоцик, кандидат сільськогосподарських наук,
доктор економіки
Л.М. Зламанюк, кандидат сільськогосподарських наук

Викладено матеріал щодо виховання лошат. Встановлено, що коні мають добру пам'ять, здатні до навчання, вміють усвідомлювати й аналізувати свої дії.

Виховання, лошата, молодняк, коні

Переконливим фактором ефективності виховання серед домашніх тварин є різноманіття собак. Вони різняться між собою за породною приналежністю, забарвленням волосяного покриву, калібром (розміром), спеціалізацією чи службовими обов'язками. Проте незважаючи на величезну різноманітність, їх об'єднує одне – виховання, розуміння своїх дій в залежності від прохання (команди) господаря.

У сучасному світовому конярстві спостерігається подібне. Крім звичних видів використання коней (транспорт, перевезення вантажів, обробіток землі, сільськогосподарські роботи, спорт та ін.) розвиваються і набувають поширення нетрадиційні види: кімнатне, декоративне, інтелектуальне, прогулянкове, дитяче конярство тощо. Всі ці види використання ґрунтуються лише на засадах виховання коней упродовж тривалого часу, починаючи з перших днів життя лошати. Тож не дарма з давніх часів серед одомашнених тварин вірними друзями і надійними помічниками люди називають собаку і коня. Впродовж значного часу цих тварин переводили з дикого стану до домашнього використання лише за умов спілкування з ними, заохочення їх для виконання бажаних для людини дій і звичок, вироблення у них бажаних умовних рефлексів, корисних для людини.

При вихованні лошат необхідно знати, що коні мають чудову пам'ять, здатні пізнавати свого господаря не тільки за голосом, мовою, а й поведінкою. Світ почуттів коня своєрідний. У диких

коней, що жили у безкраїх степових просторах, з органів чуття були найкраще розвинуті слух і нюх. Оточуюче середовище було для них світом звуків і запахів, які попереджали тварину про небезпеку. Коні чітко розрізняють голоси окремих осіб, з якими їм приходится спілкуватися – тренер, наїзник, жокей, коневод, коваль, ветлікар. Вони добре і надійно запам'ятовують голоси тих людей, які жорстоко поводитися з ними – били чи завдавали їм больові дії. Коні добре пам'ятають і люб'язність, щирість, увагу, пригощення ласощами тощо.

Директор Стрілецького кінного заводу І.Г. Косаренко завітав до стайні Московської сільськогосподарської академії, щоб провідати свого вихованця – жеребця чистокровної верхової породи, тричі вінчаного Будинка. Підійшовши до денника Іван Германович мовив “Буда!” (так звали його на заводі). Він підняв голову, розвів кілька разів вухами, а коли гість ще раз мовив “Буда”, то кінь жвавим кроком пішов до гостя... Зустріч була приємною для обох: вони не бачилися 18 років.

За особливостями нюху кінь переважає людину так, що порівняння неможливі. На відкритій місцевості, наприклад, серед степу кінь диференціює запахи на кілька сотень метрів, які людина розпізнає лише за кілька метрів. Давно відомий і такий факт: коні з'їдають 262 види трав, а 212 – не споживають. Отруйні і шкідливі рослини споживає переважно молодняк, який вперше випускають на пасовище. Дорослі коні ці види рослин не споживають – вони навчилися їх обминати: можливо навчилися їх розпізнавати за зовнішніми ознаками, запахом чи смаком.

Отже при організації виховання лошат слід виходити з того, що коні мають добру пам'ять, здатні до навчання, вміють усвідомлювати й аналізувати свої дії. Про це свідчать багато фактів. Так, перше кінне видовище було влаштоване у 1749 році в Парижі. На приміському ярмарку демонстрували коня-еквілібриста. Він танцював під звуки скрипки, перестрибував через шнур і тримав у зубах драбину для рівноваги. У 1772 році на подібному ярмарку виступав “учений” турецький кінь, який розпізнавав кольори тканин, кількість гудзиків на камзолах, стріляв із пістолета і стрибав крізь обруч. Ще більший подив у публіки викликали коні на ім'я “Розумний Ганс” і Магомет, яких їх вчителі Вільгельм фон Остен і Карл Кралль багато чому навчили ... добувати корінь квадратний з 6-ти значного числа, з числа 456976, точну відповідь Магомет дав

через 10 с. Отже викладені факти свідчать про те, що коні, які і собаки, мають чудові здібності до навчання.

Серед визнаних спеціалістів з тренінгу рисаків першої половини ХХ ст. – А.П. Орлінський, Л.Є. Хосроєв, М.М. Славін, Б.М. Бібіков, В.В. Обез'янінов, М.Р. Семічов існувало тверде переконання в тому, що виховання лошат починається ще з часів перебування його в череві матері. Оскільки нормальний перебіг ембріогенезу є основою його здоров'я, сталого психологічного розвитку і майбутнього виховання. Моціон жеребної кобилы, умови її щоденного утримання, чистота в деннику, особливості догляду за нею, температура повітря, належна вентиляція у стайні, перебування у леваді, якість підстилки, відсутність зайвих шумів (утримання собак в маточній стайні в ті часи заборонялося), якість кормів і питної води, достатня кількість кухонної солі та інших мінеральних добавок, поведінка обслуговуючого персоналу, особливо його поведінка з жеребною кобилою (лагідне чи жорстоке, грубий чи ніжний голос, різкі окрики та погрози жеребній кобилі). Все це разом негативно впливає на перебіг жеребності, розвиток лошати, формування його психіки, поведінки, реактивності на зовнішні фактори вже після народження.

Слід пам'ятати і те, що підсисна кобила повинна вільно пересуватися в деннику, оскільки це дає їй можливість постійно спілкуватися зі своїм лошатком, певною мірою контролювати дії і дуже позитивно впливати на становлення його психіки. Крім того, сам по собі контакт мати-лоша є природною потребою для задоволення тактильних, материнських, інтелектуальних, а можливо, й інтимних потреб, про які ми ще доволі мало знаємо. Коли ж кобила прив'язана, та ще й коротко (рис. 1) то це позбавляє її контакту з лошатком, викликає постійні нервування, психічні неадекватні дії, порушення нормального травлення, зменшення добової кількості молока, а можливо впливає і на його якість. Лоша у такому разі позбавляється природної, вкрай необхідної, потреби контакту з мамою.

Рис. 1.

Отже виховання лошат, молодянку і дорослих коней повинно здійснюватися лише на засадах поваги, терпіння, люб'язності, доброзичливості і порозуміння з твариною. На цих принципах діють школи інтелектуального конярства Маріо Люраші, Пата Пареллі, Монті Робертса, Ембера (всі США), Олександра Невзорова та Олени Павлович (Росія), Олени Молчанової (Україна) та ін. На рисунках 2, 3 та 4 коні виконують вправи (кранч, ас'єт), яким вони навчилися без будь-яких больових прийомів. Проте і коні, є підстави так гадати, "розуміють" ситуацію і контролюють свої дії, коли, наприклад, дорослого коня по подвір'ю стайні веде маленький хлопчик (5-6 років), якому тварина не чинить ніякого супротиву (рис. 5), а коні-поводирі добре "читають" світлофори і рухаються лише на зелене світло. Проте коні добре пам'ятають вправи яким їх навчили в молоді роки і старшому віці можуть причинити травми обслуговуючому персоналу (рис. 6).

Рис. 2.

Рис. 3.

Рис. 4.

Рис. 5.

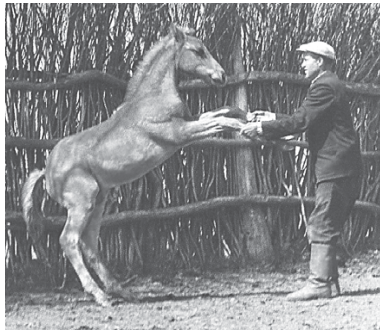

Рис. 6. До таких розваг лошат не слід привчати, бо в старшому віці вони можуть спричинити травми обслуговуючому персоналу

З часом підсисних і відлучених лошат та молодняк різного віку привчають до рухів на підйом, поступово збільшуючи кут нахилу площини (трапу). Це згодом забезпечує нормальне завантаження їх в коневоз для транспортування на іподром чи в інше місце. Слід пам'ятати і те, що коні будь-якого віку дуже бояться рухливої підлоги (багато тонні ваги). Тому, принаймні, племінних коней не зважують, щоб уникнути травм, абортів, психологічних стресів. На м'ясокомбінаті коней зважують і поодинокі і партіями, проте страх не завжди у них проявляється, оскільки (на моє переконання – Б. Гопка) вони відчувають свою безвихідь і нерідко плачуть.

Список літератури

1. Гамм В. Руководство к правильному уходу и обращению с лошадьми/ В. Гамм. – М.: Либроком, 2011. – 158 с.
2. Мяснов П.Н. О воспитании скаковых лошадей в России и приготовлении их к скачке / П.Н. Мяснов. – М.: Либроком, 2011. – 152 с.
3. Роббер М. Работа с молодой лошастью/ М. Роббер // Гиппомания. – 2005. – №5. – С. 113-118.
4. Сергиенко С.С. Кавалетти: обучение лошадей, подготовка всадников, преодоление препятствий / С.С. Сергиенко. – ВНИИК, 2002. – 63 с.
5. Шефер М. Язык лошадей / М. Шефер. – М.: ООО «Аквариум», 2004. – 336 с.

Изложен материал относительно воспитания жеребят. Установлено, что лошади имеют хорошую память, способные к учебе, умеют осознавать и анализировать свои действия.

Воспитание, жеребята, молодняк, лошади.

Material is expounded in relation to education of foals. It is set that horse have good memory, apt at studies, able to realize and analyse the actions.

Education, foals, sapling, horses.